

ПРОБЛЕМА МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ: КОМПЕТЕНТІСНИЙ АСПЕКТ

Т.О. Афанасьєва

Україна, м. Запоріжжя, Класичний приватний університет

Глобальні зміни, що відбуваються в суспільстві потребують істотних змін у системі освіти, зокрема – розробки і впровадження новітніх освітніх технологій. Вони передбачають досягнення нової якості організації навчального процесу, урахування сучасних підходів до професійного розвитку особистості в процесі навчання, формування її готовності до професійної діяльності, до динамічних змін у соціумі. Гуманізація української освіти нерозривно пов'язана з пошуком і освоєнням можливостей практичного втілення положень особистісно-орієнтованого навчання.

Цільова орієнтація професійної освіти на кінцевий результат обумовила необхідність проектування стандартів професій. Змістовними одиницями професійних стандартів повинні стати ключові кваліфікації. Формування цих конструктів у студентів будуть сприяти посиленню фундаментальної підготовки спеціалістів. Щоб вони стали факторами фундаменталізації професійної освіти, необхідно визначити їх структуру, склад і розробити ефективну освітню технологію

На сьогодні, концептуальним положенням модернізації освіти є компетентнісний підхід. Аналіз наукової літератури (В. Байденко, В. Кальней, О.Новіков та інші) показує, що в якості основних одиниць оновлення змісту освіти є компетентність і компетенції.

Наявні теоретичні розробки й накопичені емпіричні дані щодо дослідження компетентності дають можливість говорити про істотне просування на шляху пізнання сутності компетентнісного підходу.

Однак, на наш погляд, цей феномен досліджений недостатньо. На сьогодні у вітчизняній психологічній науці фактично відсутня розгорнута концепція компетентнісного підходу. Про це свідчить відсутність єдиного загальноприйнятого його розуміння. Також не визначені основні конструкти компетентнісного підходу: базові навички, компетенції, ключові кваліфікації.

Спостерігається невизначеність ролі компетентнісного підходу і в підвищенні якості освіти: компетентнісний підхід є оновленням змісту освіти у відповідь на

соціально-економічну реальність, що змінюється (І. Фрумін); компетентістний підхід реалізується як узагальнена умова здатності людини ефективно діяти за межами учбових ситуацій (В. Болотов); компетентність представляється радикальним засобом модернізації освіти (Б.Д. Ельконін); компетентність визначається, як готовність фахівця до професійної діяльності (А. Аронов) або як атрибут підготовки до майбутньої професійної діяльності (Г. Щедровицький) [1].

На основі аналізу робіт присвячених вивченню компетентістного підходу (І. Каверіна, А. Хуторский, А. Вострікова, О. Лебєдєв, О. Смолянінова) можна виділити три основні принципи: 1) в основі освіти повинні лежати базові знання і відповідні уміння, засоби навчання, навички; 2) зміст освіти повинні складати дійсно важливі і необхідні знання; 3) в процесі реалізації освітнього процесу повинна реалізовуватися гуманне відношення до особистості [3].

Компетентістний підхід розглядає освіту і освіченість як уміння вирішувати проблеми, незалежно від їх складності, спираючись на наявні знання. Це підхід, що акцентує увагу на результаті освіти, причому як результат розглядається не засвоєння суми інформації (відомостей), а здатність людини самостійно діяти в різних проблемних ситуаціях, застосовуючи наявні знання.

Ще одна особливість компетентістного підходу полягає у тому, що оволодіння знаннями і навичками є комплексним процесом. Що в свою чергу обумовлює побудову нової системи методів навчання, які повинні враховувати структуру відповідної компетентності і тої функції, яку вона виконує в освіті. При компетентістному підході освітній процес становиться дослідницьким і практико-орієнтованим [2].

З метою реалізації компетентістного підходу ми пропонуємо запровадити в освітній процес технологію психологічного супроводу, що передбачає не тільки декларативне уявлення про студента як суб'єкта самопізнання і саморозвитку, але й враховуються актуальні та потенційні можливості його розвитку

Визначимо ключові положення психологічного супроводу професійного розвитку майбутніх фахівців.

1. Майбутній фахівець не стає, а є суб'єктом пізнавальної й творчої активності, є активним носієм суб'єктного досвіду діяльності, що складається задовго до впливу спеціально організованого освітнього процесу.

2. Проектування освітнього процесу повинне передбачати можливість актуалізувати прагнення майбутнього фахівця до індивідуальної діяльності, до перетворення всіх аспектів життєдіяльності.

3. Співробітництво викладача, психолога й студента, спрямоване на обмін досвідом професійної діяльності і здійснюється в спеціально організованій спільній діяльності учасників.

4. Взаємодія двох видів досвіду (історичного і індивідуально-творчого) повинна йти шляхом їхнього постійного узгодження, використання всього того, що накопичено особистістю як суб'єктом пізнавальної й творчої життєдіяльності.

Ці концептуальні положення дозволяють нам дати визначення поняття “психологічний супровід професійного розвитку особистості”. Це особлива психолого-педагогічна технологія, що об'єднує комплекс взаємопов'язаних і взаємообумовлених заходів, які представлені різними психологічними методами, що проводяться з метою забезпечення оптимальних психологічних умов для професійного розвитку майбутнього фахівця.

Ефективність професійного розвитку майбутніх фахівців у ВНЗ забезпечується побудовою й впровадженням в освітню практику зазначеної технології психологічного супроводу, оскільки вона:

1) дає можливість йти за природним розвитком студента, спиратися не лише на вікові закономірності, але й на особистісні досягнення, в яких закріплені ті зусилля які він доклав до саморозвитку;

2) забезпечує визнання цінностей внутрішнього світу кожного студента, кожної індивідуальності, пріоритетність потреб, цілей і цінностей саморозвитку;

3) ґрунтується на тому, що супроводжуючий не є опорою, “підпорою, на яку зможе спертися” студент; він спонукає студента до знаходження і прийняття самостійних рішень, допомагає прийняти на себе необхідну міру відповідальності, тобто створює необхідні умови для саморозвитку, здійснення особистісних виборів.

Таким чином, визначенні переваги психологічного супроводу свідчать про ефективність використання даної технології в системі компетентнісного підходу.

Література

1. Андреев А.Л. Компетентностная парадигма в образовании: опыт философско-методологического анализа / А.Л. Андреев // Педагогика. – 2005. – №4. – С.19-27.
2. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результатов образования / И.А. Зимняя // Высшее образование сегодня. – 2003. – № 5. – С.34-42.
3. Хуторской А. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированного образования / А. Хуторской // Народное образование. – 2003. – №2. – С.58-64.